

KSZTAŁTOWANIE JAKOŚCI ŻYWNOSCI

WYBRANE ZAGADNIENIA

Redakcja naukowa
MARIA MAŁECKA i URSZULA SAMOTYJA

WYDAWNICTWO UEP

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
Rozdział 1	
Prawne uwarunkowania produkcji żywności	11
1.1. Podstawy prawa żywnościowego Unii Europejskiej i Polski	11
1.2. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności w Polsce	15
1.3. Zasady znakowania żywności	17
1.4. Stosowanie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych	19
1.5. Nowa żywność	22
1.6. Etyczna i społeczna odpowiedzialność podmiotów łańcucha żywnościowego	23
Literatura	25
Rozdział 2	
Podstawowe składniki chemiczne żywności i ich przemiany	28
2.1. Lipidy (tłuszczowce)	28
2.1.1. Budowa i klasyfikacja lipidów	28
2.1.2. Charakterystyka kwasów tłuszczowych	29
2.1.3. Przemiany lipidów podczas przetwarzania i przechowywania surowców i produktów żywnościowych	32
2.1.4. Tłuszcze jadalne – naturalne i modyfikowane	39
2.1.5. Kierunki i sposoby przedłużania trwałości tłuszczów jadalnych	43
2.2. Białka	46
2.2.1. Struktura białek	47
2.2.2. Klasyfikacja białek	48
2.2.3. Wartość biologiczna i odżywcza białka	49
2.2.4. Denaturacja i koagulacja białek	52
2.2.5. Właściwości funkcjonalne białek	53
2.2.6. Przemiany białek w czasie przetwarzania oraz przechowywania surowców i produktów żywnościowych	56
2.2.7. Modyfikowanie białek	58
2.2.8. Białka podstawowych surowców i produktów żywnościowych	61

2.3. Sacharydy	66
2.3.1. Klasyfikacja, budowa i występowanie sacharydów	67
2.3.2. Mono- i disacharydy – właściwości i cechy funkcjonalne	71
2.3.3. Oligo- i polisacharydy – podział, właściwości i cechy funkcjonalne ..	78
2.3.4. Przemiany sacharydów w żywności	88
2.3.5. Wpływ sacharydów na teksturę żywności	94
Literatura	100
Rozdział 3	
Rola wody w kształtowaniu jakości żywności	104
3.1. Budowa i właściwości wody	104
3.2. Występowanie i formy wody w żywności	106
3.3. Aktywność wody	108
3.4. Wpływ wody na jakość żywności	109
3.5. Woda do spożycia przez ludzi i dla przemysłu spożywczego	111
3.5.1. Metody oczyszczania i uzdatniania wody	112
3.5.2. Kryteria jakości higienicznej wody	116
3.6. Wymagania jakościowe dla wody w wybranych branżach przemysłu spo-	
żywczego	117
Literatura	119
Rozdział 4	
Czynniki warunkujące trwałość żywności	120
4.1. Czynniki wewnętrzne wpływające na trwałość żywności	120
4.1.1. Aktywność wody	121
4.1.2. Stężenie jonów wodorowych	124
4.1.3. Potencjał oksydoredukcyjny	127
4.1.4. Skład i struktura produktu	128
4.1.5. Stan higieniczny oraz obecność mikroflory towarzyszącej	131
4.2. Czynniki zewnętrzne wpływające na trwałość żywności	132
4.2.1. Temperatura	132
4.2.2. Wilgotność względna otoczenia	134
4.2.3. Promieniowanie ultrafioletowe i widzialne	135
4.2.4. Dostęp tlenu, atmosfera wewnątrz opakowania produktu spożywczego	135
4.2.5. Metody przetwarzania, utrwalania oraz pakowania żywności	136
Literatura	138
Rozdział 5	
Kształtowanie wartości odżywczej i właściwości prozdrowotnych żywności	140
5.1. Wartość odżywcza żywności	140
5.2. Wzbogacanie żywności	141
5.3. Wybrane prozdrowotne składniki żywności	143
5.3.1. Błonnik pokarmowy	145
5.3.2. Prebiotyki	146

5.3.3. Wielonienasycone kwasy tłuszczowe	146
5.3.4. Aminokwasy niebiałkowe	149
5.3.5. Sterole roślinne	149
5.3.6. Związki fenolowe	150
5.4. Naturalne substancje antyodżywcze w surowcach żywnościowych	152
5.4.1. Inhibitory enzymów trawiennych	152
5.4.2. Substancje utrudniające wykorzystanie witamin	153
5.4.3. Substancje utrudniające wykorzystanie składników mineralnych	154
5.4.4. Inne substancje wykazujące działanie antyodżywcze	158
Literatura	159
Rozdział 6	
Kształtowanie tekstury żywności	163
6.1. Cechy tekstury	163
6.2. Pomiary tekstury	165
6.3. Procesy prowadzące do zmian tekstury produktów żywnościowych	166
6.4. Klasyfikacja płynów	167
6.4.1. Pojęcie lepkości płynu	168
6.4.2. Płyny newtonowskie	170
6.4.3. Płyny nienewtonowskie	171
Literatura	179
Rozdział 7	
Rola substancji dodatkowych w kształtowaniu jakości żywności	181
7.1. Definicja i cele stosowania substancji dodatkowych	181
7.2. Regulacje prawne w zakresie stosowania substancji dodatkowych do żywności	184
7.3. Funkcje technologiczne substancji dodatkowych	185
7.4. Charakterystyka i zakres stosowania wybranych substancji dodatkowych ..	187
7.4.1. Barwniki	187
7.4.2. Substancje konserwujące	190
7.4.3. Przeciwtleniacze	192
7.4.4. Substancje słodzące	194
7.4.5. Substancje kształtujące strukturę żywności	201
Literatura	204
Rozdział 8	
Rola aromatów w produkcji i marketingu żywności	206
8.1. Definicja i podział aromatów	206
8.2. Związki aromatotwórcze w surowcach żywnościowych	208
8.3. Rola aromatów w produkcji żywności	210
8.4. Zapach jako wyróżnik jakości produktów żywnościowych	213
8.4.1. Ocena wrażeń zapachowych z wykorzystaniem metod analizy sensorycznej	213

8.4.2. Analiza związków lotnych z wykorzystaniem chromatografii gazowej	214
8.5. Wykorzystanie aromatów w marketingu żywności	215
Literatura	216
Rozdział 9	
Autentyczność żywności	218
9.1. Autentyczność i zafalszowania żywności w regulacjach prawnych	218
9.2. Przykłady zafalszowań żywności	219
9.3. Metody oceny autentyczności żywności	222
Literatura	225
Rozdział 10	
Nowoczesne systemy pakowania żywności	227
10.1. Nowoczesne rozwiązania opakowaniowe	227
10.1.1. Opakowania aktywne	228
10.1.2. Opakowania inteligentne	232
10.2. Modyfikacja atmosfery opakowania	235
10.2.1. Pakowanie próżniowe	236
10.2.2. Pakowanie w atmosferze modyfikowanej	237
10.2.3. Pakowanie w atmosferze kontrolowanej	240
10.3. Regulacje prawne	241
Literatura	242
Spis tabel i rysunków	246
Creating of food quality—selected issues (Summary)	249